

Т. Бовсунівської. – К., 2013; **6.** Генералюк Л. Екфразис у контексті *correspondance des arts* [текст] // Екфразис: вербальні образи мистецтва : монографія / за ред. Т. Бовсунівської ; пер. з англ. І. Малишевської, з пол. Та рос. Д. Литовченка. – К., 2013; **7.** Доссо Досси [електронний ресурс] // Живопись итальянских художников эпохи Возрождения. – Режим доступа к статье : <http://genessans.jimdo.com/доссо-досси/#name>; **8.** Наливайко Д.С. Література в системі мистецтв як галузь компаративістики [текст] / Д.С. Наливайко // Наливайко Д.С. Теорія літератури й компаративістика. – К., 2006; **9.** Проданович М. Сад у Венеції. Роман [текст] / Пер. із сербської Н. Білик // Всесвіт. – 2009. – № 5-6; **10.** Розмова з Мілетою Продановичем [текст] // Украс: історія, культура, мистецтво. Українсько-сербський збірник. – 2008. – Вип. 1 (3); **11.** Сиваченко Г.М. Парадокси словацького роману [текст] / Г.М. Сиваченко. – К., 1993; **12.** Энциклопедический словарь юного художника [текст] / Под ред. М.В. Алпатова. – М., 1983; **13.** Яценко Е.В. «Любите живопись, поэты...» Экфразис как художественно-мировоззренческая модель [текст] / Е.В. Яценко // Вопросы философии. – 2011. – № 11; **14.** Božović G. Književnost je najbolji proizvod srpskog društva [elektronski resurs] / G. Božović. – režim : <http://www.plastelin.com/content/view/16/89/>; **15.** Jerkov A. Nova tekstualnost: ogledi o srpskoj prozi postmodernog doba [tekst] / A. Jerkov. – Beograd, 1992; **16.** Merenik L. Mileta Prodanović: biti na nekom mestu, biti, svuda biti [tekst] / L. Merenik. – Beograd, 2011.

Булаховська Ю.Л. (Київ, Україна)

Чим відрізняється класичний англійський і французький детектив кінця XIX – початку XX ст. від сучасних його численних кінопереробок, доповнень і розгалужень?

У статті Булаховської йдеться про принципову різницю у класичному англійському і французькому детективі XIX – початку XX століття і сучасних переробках з позитивною оцінкою саме класичного детективу як творів видатних письменників.

Ключові слова: класичний англійський і французький детектив, А.Конан-Дойл, Ж. Сименон, А.Крісті, Д. Дю Мор'є.

В данной статье Ю.Л. Булаховской речь идет о сопоставлении классического английского и французского детектива XIX – начала XX века с превалированием положительной оценки именно классического детектива.

Ключевые слова: классический английский и французский детектив, А.Конан-Дойл, Ж. Сименон, А. Кристи, Д. Дю Морье.

In this article the question is about comparison of the classic English and French detective XIX are beginnings of XX cent. with predominating of positive estimation exactly of classic detective.

Key words: *classic English and French detective, A.Konan-Doyle, Simenon, Christie, Daphne du Maurier.*

На мою думку, відрізняється принципово. Оскільки відомі твори А.Конан-Дойля, Ж.Сименона, А. Крісті і Д.Дю Мор'є – це твори високохудожні, де детективний сюжет стоїть у центрі уваги, але образи дійових осіб типові і глибокі. Що я маю на увазі? Необов'язково центральний образ шукача-детектива є особисто привабливим, але безперечно типовим для свого соціального і часового середовища. Чи цікавим як людина є Шерлок Холмс у А.Конан-Дойля? Ні – він є тільки цікавим своїм винятковим розумом і здатністю розкрити сутність злочину. У Ж.Сименона комісар Мегре є, перш за все, людиною розумною, благородною і чесною. У Агати Крісті Еркуль Пуаро – людина теж виняткова за своїм умінням аналізувати ситуацію і розуміти сутність скоєного злочину. А от дилетант у цій галузі міс Марпл у тієї ж Агати Крісті і приваблива, і переконлива як дійова особа. Що стосується Дафни Дюмор'є, то її детективний роман «Ребекка» - наявно побудований за розробкою сюжету Шарлоти Бронте «Джен Ейр» (і таємниця першої дружини героя, і катастрофічна пожежа в будівлі, де живе головний герой і його наступна дружина). Але злочинною постаттю виявляється жінка, і саме вона, тобто Ребекка, яку вважали чарівною у світських колах, насправді доводить свого чоловіка до вбивства її, бо шантажує його майбутнім народженням дитини від нього, якої насправді в неї бути не може, і хоче змусити його вбити її, тяжко хвору, не наважуючись сама накласти на себе руки. Хочу звернути увагу і на цікаве оповідання Дафни Дю Мор'є «Сині лінзи», де відбувається нібито щось фантастичне – люди поруч в цих лінзах мають звірячу подобу, яка і приховує їхню мерзотну сутність в зовнішніх обличчях друзів і колег. Фантастика фігурує у цьому оповіданні не випадково, це певна сатирична алегорія – відкриття авторки.

У Конан-Дойля дуже виразно фігурує соціальне тло, наприклад, у знаменитій «Собаці Баскервіль», де мерзотник Степлтон є головним

злодієм як нащадок першого Баскервіля – Гуго.

Жіночі образи не відіграють істотної ролі у Конан-Дойля, крім образу авантюристки і дуже розумної жінки – Ірен Адлер, яка змогла розгадати задум Шерлока Холмса як дістати у неї потрібний йому документ-фотографію, - шляхом штучної пожежі. Вона зрозуміла, чому він влаштував штучну пожежу в її домі, бо під час пожежі кожен господар намагається врятувати найдорожче, те, що заховане у цьому будинку. Але Ірен Адлер переповіла Шерлоку Холмсу, що документ шукати не варто, бо вона не буде більше шантажувати короля Богемії.

Фантастичний елемент повністю відсутній у найзнаменитішому романі Конан-Дойля «Собака Баскервиль». Не існує насправді жодного прокляття і жодної фантастичної собаки, останній – цілком реальний, лютий, зголоднілий і самотній пес, який ненавидить людей і кидається на них, хоча навіть Шерлок Холмс з його холодним розумом і з його інтелігентською орієнтацією в ситуації перелякався вигляду реальної собаки, чию морду намастили фосфором, і тільки позбавлений інтелігентської уяви інспектор Лестрейд – поліцейський – зміг зрозуміти, що це – реальний пес, якого можна застрелити і позбавити людей його жахливої присутності.

У Конан-Дойля присутній справжній міський і сільський пейзаж – тобто вулиця Бейкер-стріт і квартира, де жив Шерлок Холмс, його розумна і приязна господарка місіс Хатсон, квартира типова для тогочасного Лондона, котра і стала потім своєрідним музеєм. Широко показаний і пейзаж Грімпенської трясовини в земельних володіннях поміщиків Баскервиль.

У Агати Крісті пейзаж майже відсутній, оскільки міс Марпл жодною мірою не офіційна особа, а просто розумово обдарована жінка, нікому не відома, незаміжня, її наречений загинув у вирі війни. Але її винятковий розум і виняткова споглядальність, її вміння розбиратися в характерах людей, які її оточують, роблять її важливою дійовою особою.

У Жоржа Сименона привабливим є комісар Мегре, який здатен, зрозумівши становище, викрити злодія.

Чи присутні справжні жахи в творах Конан-Дойля, Ж.Сименона, Агати Крісті, Дафни Дю Мор'є? Присутні лише у творах Едгара По, наприклад, в оповіданні «Жах, або око», де людина цілком божевільна вбиває старого родича, котрий, на її думку, якимось дивно

на нього дивиться, розрізає його на шматки, ховає у кріслі, на якому сидить, коли приходять поліцейські, яким видається підозрілим зникнення літньої людини – дядька. Божевільному, проте, весь час ввижається око вбитого, яке нібито дивиться-дивиться пильно на нього: переляканий вбивця сам передає себе у руки поліції. Цікавим задумом для пояснення жахів відзначається оповідання Едгара По «Вбивство на вулиці Морг». Ніхто не міг збагнути причину жакливого вбивства двох звичайних жінок – старої і молоді – здійснену в їхньому домі з такою жорстокістю. Автор оповідання пояснює: це зробила не людина, а людиноподібна мавпа, завезена одним із матросів з південних островів, яку він не годує і жорстоко б'є. Це була її помста роду людському. Отже, детективи, чи це буде Шерлок Холмс, чи поліцейський-слідчий Мегре, чи звичайна жителька з сільської місцевості міс Марпл – це типові дійові особи, створені уявою видатних письменників.

Що ж ми бачимо в кіносеріалах з новою міс Марпл і з розумним інспектором Морзом? Вони не є типовими і цікавими персонажами. «Нова» міс Марпл – це просто стара пліткарка, яка розкриває злочини для власної розваги. В серіалі про інспектора Морза – надто багато вбивств – не менше п'яти одночасно. Головними злочинцями є лікарі-вбивці. Досить переконливим є соціальне тло в серіалах про інспектора Морза. Це – компанія ведучих професорів Оксфорда, котрі знищують один одного заради посади; такими ж негативними персонажами є і юні жінки-вбивці з закритих пансіонів шляхетних дівчат, де процвітають насправді хворобливі любовні стосунки, або помста професорських дружин в сюжетах про Оксфорд.

Який можна зробити висновок? Класичний детектив користується величезним успіхом у сучасного читача. У авторів-постановників нових детективів про міс Марпл і про іспектора Морза є бажання теж сподобатись, але поведінка їхніх дійових осіб не завжди є психологічно вмотивованою і критичною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Дю Морье Д.* Ребекка. – М.: Амфора, 2007;
2. *Конан Дойл А.* Записки о Шерлоке Холмсе. – К., 1984;
3. *Сименон Ж.* Комиссар Мегре. – М.: Азбука, 2000.